

REDOVISNING PROJEKT "LIV – ÅTERSKAPA FISKVANDRING I GÄSTRIKLAND", TILL NATURSKYDDSFÖRENINGEN

Sammanfattning

Projekt "LBS – Återställande av fiskvandring i Gästrikland" har framgångsrikt utfört byggnationer vid Strömsbro kraftverk i Testeboån enligt ansökan, samt gjort klar inventering, kartering, åtgärdsplan och Rapport för Gavleån. Fiskvandningsåtgärder har utförts vid vandringshinder vid betongtröskel vid Konserthuset i Gavleån. Däremot har byggnation av fiskväg och fingaller vid ett av kraftverken i Gavleån inte utförts då verksamhetsutövaren Gävle Energi och projektet ville "flytta åtgärden" till första vandringshindret från havet för vandrande fisk i Gavleån, allt i enlighet med åtgärdsprogrammet som Karlstad universitet (fiskvandringsexperten Olle Calles) föreslagit. Att "öppna vattendraget" nedifrån har högre prioritet. Återbetalning av resterande projektmedel har gjorts till Naturskyddsföreningen.

Bild 1. Testeboån vid Strömsbro kraftverk efter att fingaller, fiskvägar och fiskräknare installerats. Foto: Fiskevårdsteknik.

Redovisning

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har drivit det nyskapande pilotprojektet "Återskapa fiskvandring i Gästrikland" tillsammans med Karlstad universitet och Gävle kommun i drygt fyra år. Projektets syfte var att skapa möjlighet till migration, såväl uppströms som nedströms, och därmed reproduktion av vandrande fisk i kustmynnande vattendrag. Projektet har fått medel från Miljöfonden; "Bra miljöval" genom Naturskyddsföreningen.

Projektets innovationer; snedställt Beta-fingaller (med helt ny typ av rensmaskin) för fiskvandring i Testeboån har bidragit starkt till att Testeboån nu har klassats som en "vildlax-älv" av internationella Havs- och fiskförvaltningsorganet ICES, efter vetenskaplig

utvärdering. Testeboån har mycket p g a projektet alltså bedömts ha återfått ett långsiktigt hållbart laxbestånd som en av mycket få **potentiella** laxälvar, där laxen utrotats. Projektet har stor betydelse för miljöanpassning av små och medelstora vattenkrafts-anläggningar i vattendrag inom Östersjöregionen genom framtagna fiskvandringlösningar.

Bild 2. Testeboån-guidningen vid Havs- och vattenmyndighetens nationella seminarium om Kraftverk och Miljöanpassning i Gävle. Över 100 deltagare från kraftbolag, myndigheter och berörda organisationer från hela landet deltog.

Mängder med studiebesök, flera seminarier och en vetenskaplig rapport har spridit kunskapen. Projektet har gjort att det för första gången gått att följa såväl uppvandring som utvandring av vildlax och havsöring i Testeboån, genom den genom projektet installerade fiskräknaren med kamera. Detta gör det möjligt att kontrollera alla viktiga parametrar för att kunna genomföra en god älvspecifik laxförvaltning i den nya vildlaxälven Testeboån. Projektet har därmed bidragit till en bättre internationell laxförvaltning i Östersjön genom att Testeboån nu valts ut som en av endast tre nationella "indexälvar" för lax. Projektet är centralt i vattendirektivet eftersom kunskapen om nedströms fiskpassage i stort sett var obefintlig före projektet i hela Europa, trots att detta är direkt grundläggande för Vattendirektivets genomförande. Idag har fiskvandring uppströms ofta gjorts möjlig vid många kraftverk, men en hög andel av de utvandrande fiskarna som fötts i vattendragen skadas eller dödas då de passerar genom vattenkraftverkens turbiner på väg ut mot havet.

Detta har projektet åtgärdat vid Strömsbro kraftverk genom den innovativa Beta-lösningen med fingaller som "räddar" utvandrande fisk från att skadas i kraftverkets turbiner. Projektet har också under år 2016-17 slutfört konstruktionerna av fiskvägar för såväl uppströms som nedströms vandrande fisk vid betongtrösklarna vid Strömsborgs kraftverk i nedre Gavleån.

Projektet har lyckats mycket bra med att växla upp medlen från Naturskyddsföreningen med medel från stat, kommun, kraftbolag och EU-medel.

Mångfald fler, bättre och mer omfattande åtgärder har kunnat genomföras i dessa två vattendrag genom bidraget från "Bra Miljöval" från Naturskyddsföreningen.

Information om projektet

Projektet har färdigställt en Vetenskaplig rapport under ledning av Karlstad universitet som fått god spridning.

Projektet har redovisat resultat och innovativa lösningar vid såväl nationella som internationella seminarier och konferenser;

Fiskmarknad Karlstad nov 2013, Nationella Miljöövervakningsdagarna i Högbo 30 sept-1 okt 2015, Fiskmarknad Luleå 2015, HaV:s Dialogmöte Miljö-Vattenkraft i Gävle 2016, Norrlandsmöte Olofsfors bruk i Västerbotten 11 - 12 maj 2016 och ”Restaureringskonferens för länder runt Östersjön” i Danmark 29 - 30 maj 2017 m fl. Affisch där projektledaren höll föredrag i Bollnäs arrangerat av NSF bifogas

Gävle 2023-04-14

Karl Gullberg

Länsfiskekonsulent vid Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Bilaga:

Projekt ”Återställning av fiskvandring och restaurering av vattendrag i Gästrikland”

Redogörelse för organisation av projektet

Projektet har en annan statlig samarbetspartner inom projektet, Karlstad universitet (Enheten Naturresurs Rinnande Vatten), där Olle Calles, en av Europas främsta fiskvandringsexperter är verksam inom vårt gemensamma projekt. Mycket arbete gjordes även av Gävle kommuns olika förvaltningars sakområdesexperter. Detta begränsade starkt behovet av extern konsult hjälp vid ritning och konstruktion av fiskväg och vid ledning av biologisk återställning för fisk och fiskvandring. Till de få uppgifter som återstod kunde upphandling genomföras och 3 konsulter kontaktades för projektets behov, varav Norconsult gjorde största arbetet.

Sammanställning gjord av Karl Gullberg, Länsfiskekonsulent och projektledare för projektet.

Gävle 2023-04-14

Karl Gullberg

Länsfiskekonsulent, Länsstyrelsen i Gävleborgs län